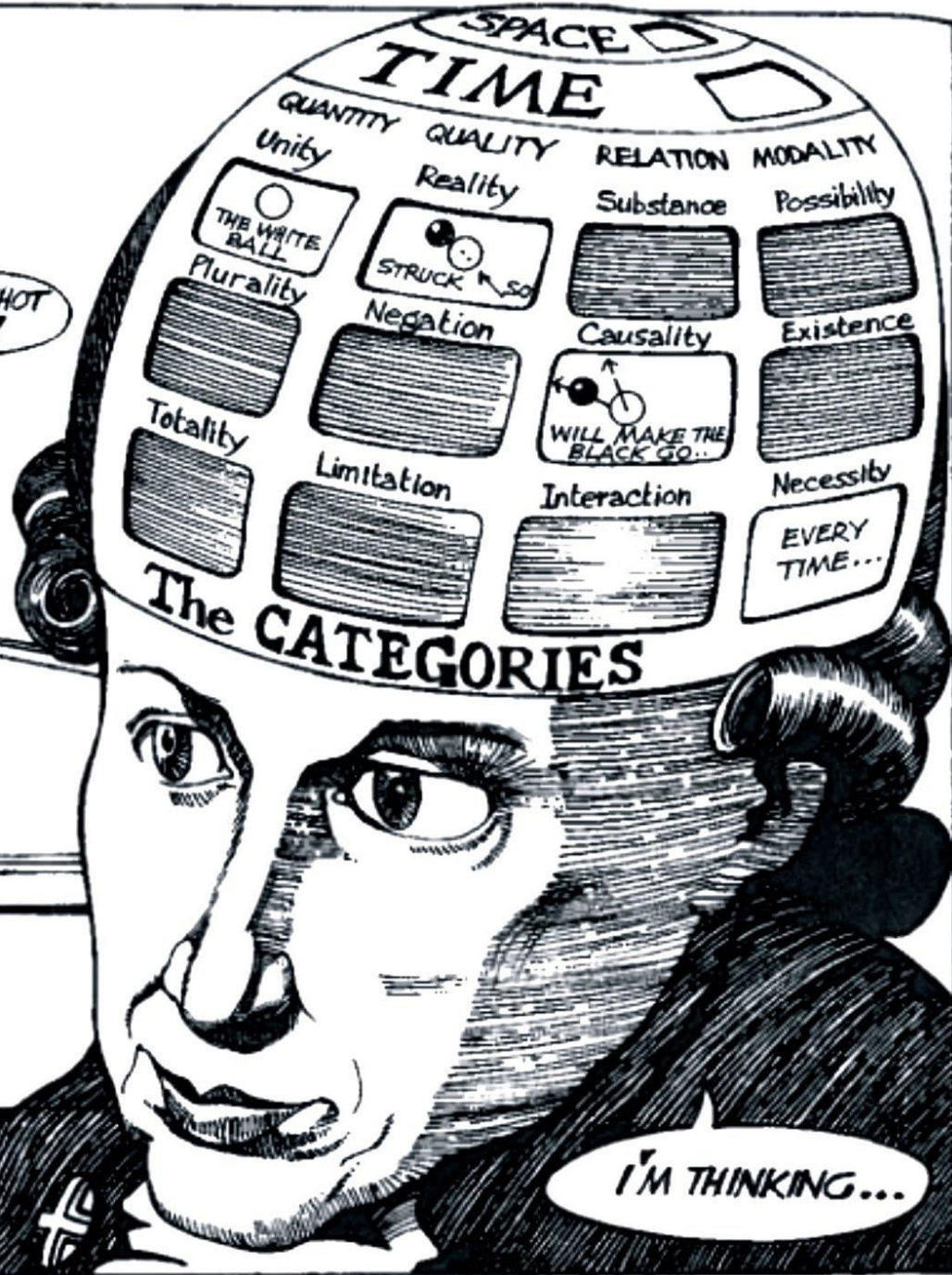

KANT'S Thinking Cap

YOUR SHOT SIR!

SPACE TIME

QUANTITY	QUALITY	RELATION	MODALITY
Unity ○ THE WHITE BALL	Reality ●○	Substance	Possibility
Plurality	STRUCK →	Causality	Existence
Totality	Negation	WILL MAKE THE BLACK GO...	Necessity
Limitation	Interaction	EVERY TIME...	

The CATEGORIES

I'M THINKING...

Etika Imanuela Kanta a Mary Wollstonecraft

Muránsky, M.: Kantova deontologická etika. In **Dejiny etického myslenia v Európe a v USA**. Kalligram Bratislava, 2008.

Kant, Imanuel: Základy metyfyziky mravů. Svoboda, 1990.

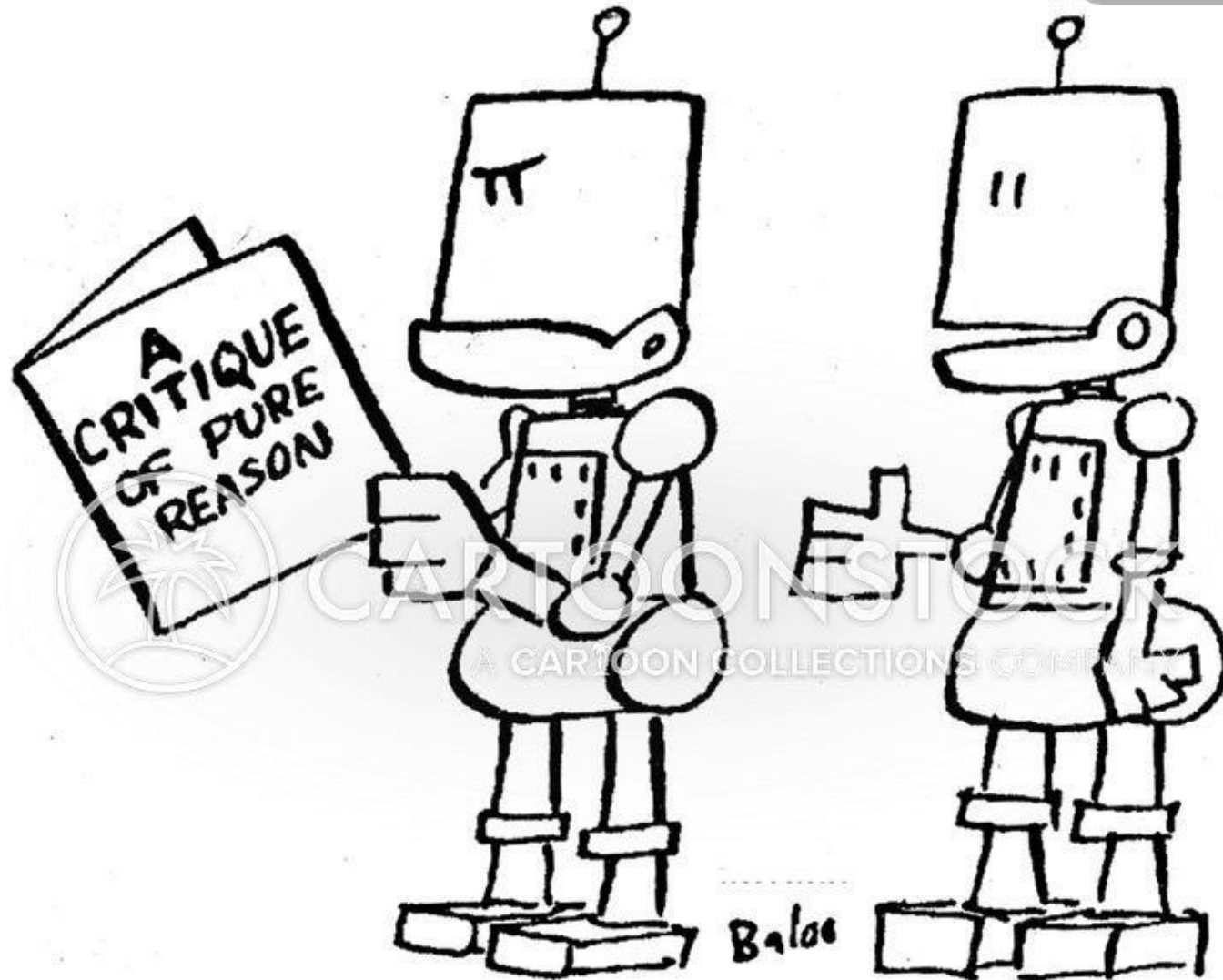
Kalnická, Zdeňka: Filozofky v dějinách evropské filozofie. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007.

Slavomír Lesňák

Dielo a vývoj myslenia IK

1724 -1804 Kaliningrad, Königsberg

- **Predkritické obdobie**
  - Všeobecné dejiny prírody a teórie nebies
- **Kritické obdobie**
  - Kritika praktického rozumu
  - Základy metafyziky mravov
  - Kritika čistého rozumu
  - Kritika súdnosti
  - K večnému mieru

"If it upsets you, don't read it."

Predchodcovia

- **Christian Wolf**

- praktická filozofia rozumu (jasné- rozum-dobro, nejasné-vážne-zlo)

- **Francis Hutcheson**

- intuitívna filozofia morálky (rozumu chýba vôľa konať, preto rozum nestačí, nedisponuje ničím, čo nás motivuje konať)

- **David Hume**

- naturalistický omyl – morálne rozhorčenie z vraždy nikdy nevznikne len z neutrálneho popisu faktov o vražde, dôvod nespočíva len vo vonkajšom predmete, ale v nás!
  - Musíme cítiť, nielen brať na vedomie.

→ **Kant:** k morálnemu konaniu nemotivuje rozumový úsudok ale pocit, pohnútka vôle

Skúsenosť/Um/Rozum

- Jednota – spája skúsenosť i rozum (dôležitejší)
- Kant racionalistom
- Kant dualistom
  - fenomenálny svet (javov)
  - Noumenálny svet (osebe)

„Myšlienky bez obsahu sú prázdne, nazeranie bez pojmov slepé.“

Praktický rozum

- sa nezapodieva predmetmi, aby ich poznával,
- ale aby konal, uskutočňoval,
- zapodieva sa vôľou
- predmetmi uskutočňovania praktického rozumu – dobro a zlo

Maximy (našej) vôle

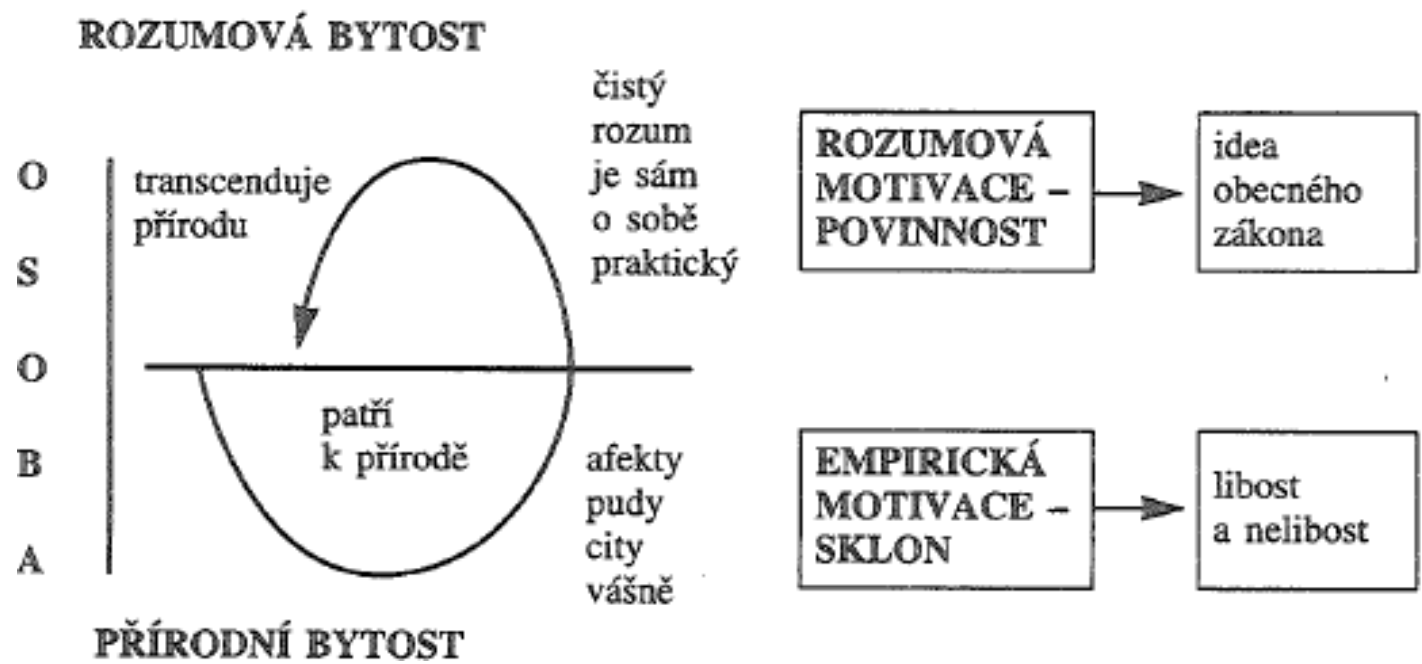
- To, čo chceme dosiahnuť
- Subjektívne praktické zásady (Ži zdravo! Buď zdvorilý!, Daj prednosť uspokojeniu pred záujmom iných!, ...)
- Implicitne dané v našich postojoch
  - Môžu sa stať všeobecným zákonom – niektoré
  - Ak nie sú založené na empirii
  - Ak nie sú založené na egoizme
  - Ak nie sú založené na odmene či úžitku
- Maximy zákonom
  - Ak môžu byť platné pre všetkých
  - Ak sú v prospech čistého dobra

„Maximy sú teda síce zásadami ale nie sú imperatívmi.“

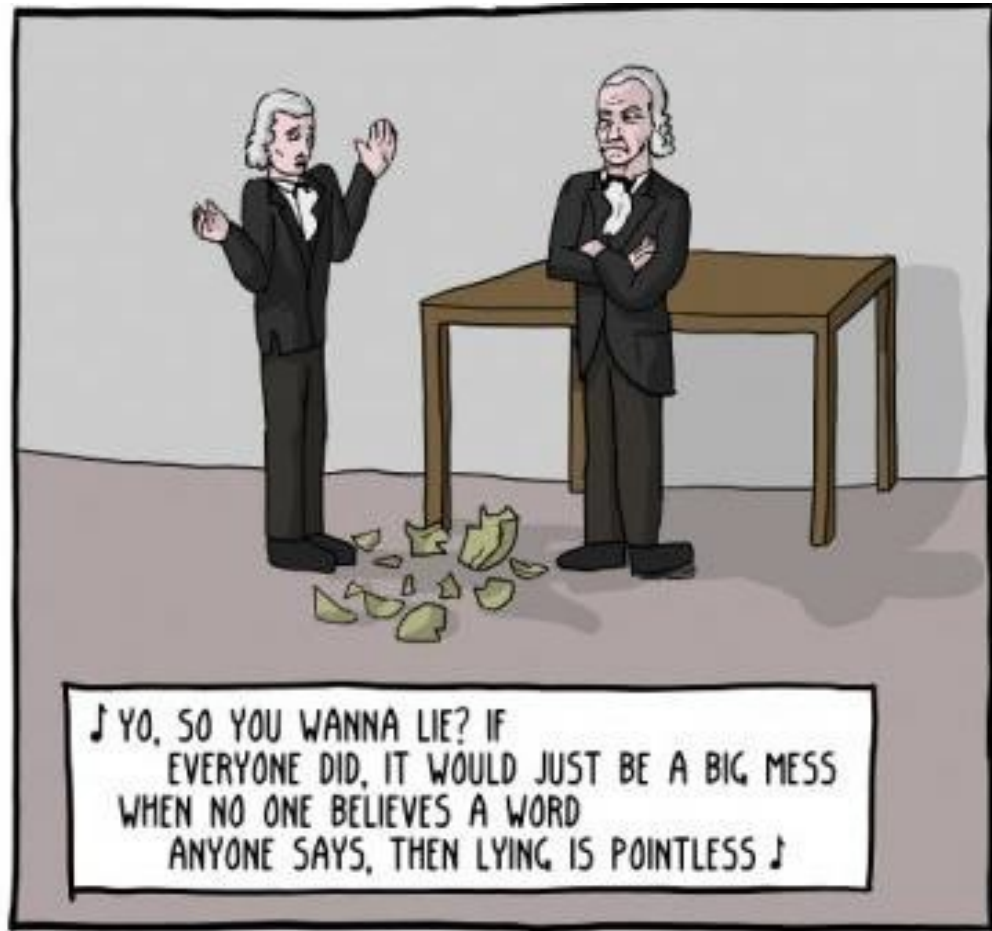

(Vše)obecný zákon

- Transcendentálny moment – rozhodujúci bod rozumovej kategorickej motivácie
- Ide o kritérium (skúšobný kameň a meradlo)
- Prostriedok na overenie maximy

Zdroj schémy: Anzenbacher, A.: Úvod do etiky. Praha: Academia, 2001, s. 50.

Hypotetický imperatív

- individuálny záujem,
- na základe blaženosti (môže byť i altruistický motív, ale ak mám z neho radosť, nie je to správne)
- pr.: obchodník dobrý k svojim zákazníkom – mravný?
- blaženosť – maximum blaha v mojom prítomnom i budúcom stave

Koperníkovský obrat

- naše poznanie neriadené podľa vonkajšieho sveta
  - vonkajší svet riadený podľa nášho poznania
  - svet v etike sa už netočí okolo slnka, nebies ale okolo človeka
- Zdôvodnenie morálky - vychádza z človeka samého, nie z prostredia mimo neho
- nepýtame sa, prečo má človek konať dobro, ale prečo mám **ja** konať dobro...

Mravný zákon

- prichádza na svet s človekom,
- i jeho neškolený rozum vie, čo je čistá mravnosť
- ani najhorší človek sa nevyhne priznaniu:
*mohol som konať inak – hlas svedomia,
neomylný kompas vo vnútri*
- človek môže svedomie ignorovať,
– ale otázkam, že mohol konať inak, sa nevyhne

Autonómna (nezávislá) morálka

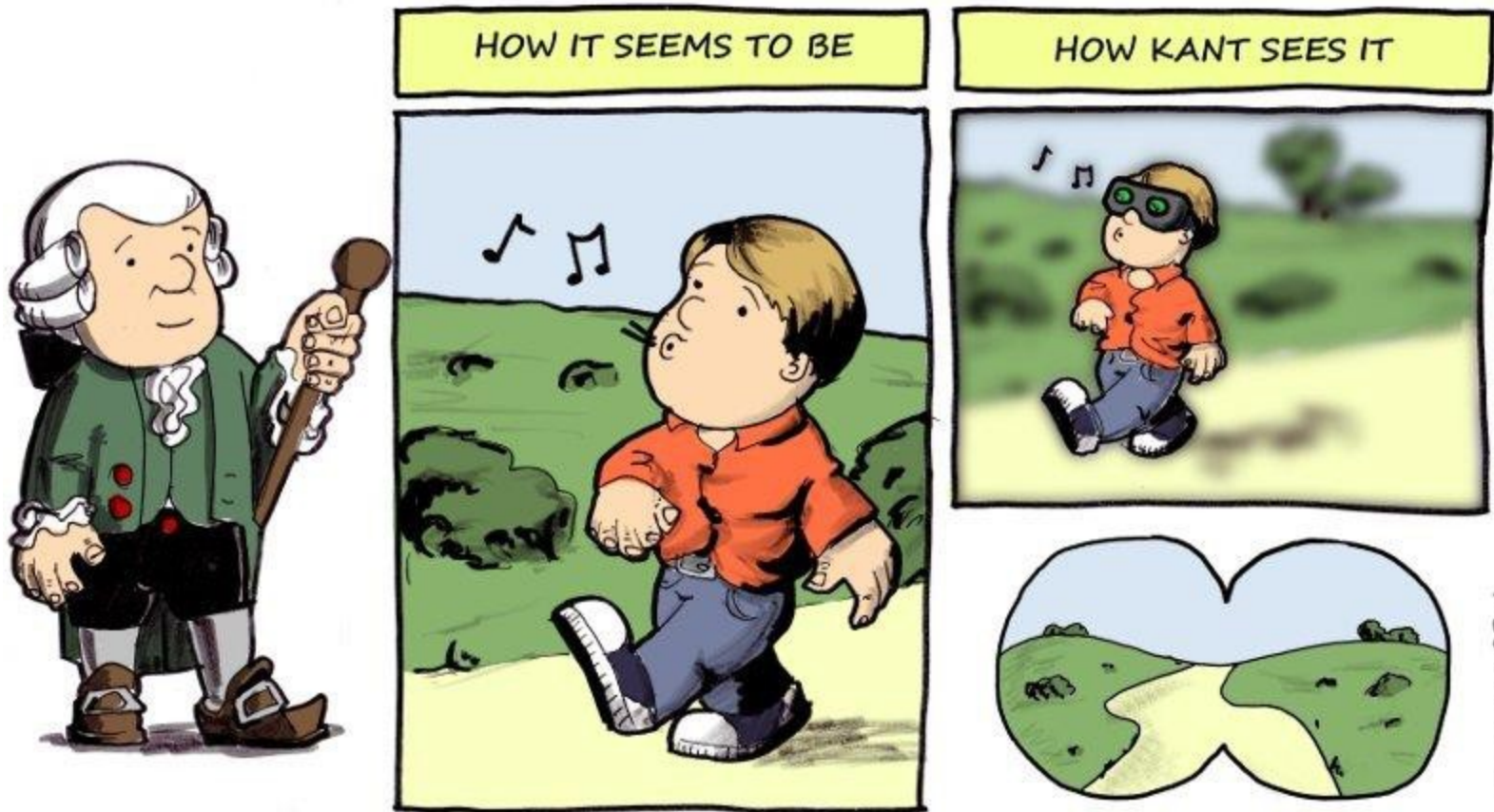
- zdrojom morálky je len a len človek sám
- žiadna vonkajšia autorita si nemôže nárokovať na štatút kritéria morálky
- zdroj morálky/princípov nie je mimo človeka – v Bohu či v prírode (prírodné zákonitosti)
- Pozn.: protikladom - heteronómna morálka: jej zdroj je mimo človeka (boh, príroda)

Z hľadiska inteligibilného poriadku

- Inteligibilný – len rozumom postihnuteľný
- Človek slobodnou a nepodmienečne konajúcou bytosťou
- každý čin je ľudským rozhodnutím...
  - mohol sa stať aj nestáť...

THE WORLD BY PHILOSOPHERS: KANT AND A WALK

Kategorický imperatív

- Sú tri postupne zlepšené verzie

Výsledná:

Konaj tak, aby maxima tvojej vôle vždy mohla byť zároveň princípom všeobecného zákonodarstva.

- Imperatív – nie možnosť ale rozkaz, príkaz
- Kategorický – máme konať principiálne, príkaz platí kategoricky

Kategorický imperatív

– Vždy

- núti nás myslieť nadčasovo, univerzálne

– Zároveň

- maxima príkazom, ak to je rovnako výhodné pre mňa i pre všetkých ostatných

– Všeobecného

- Znamená – univerzálneho

Kategorický imperatív

- vyžaduje od každého jednotlivca vzdania sa ego-perspektívy
- v prospech intersubjektívne zdieľanej perspektívy **my**

(je to ale možné?)

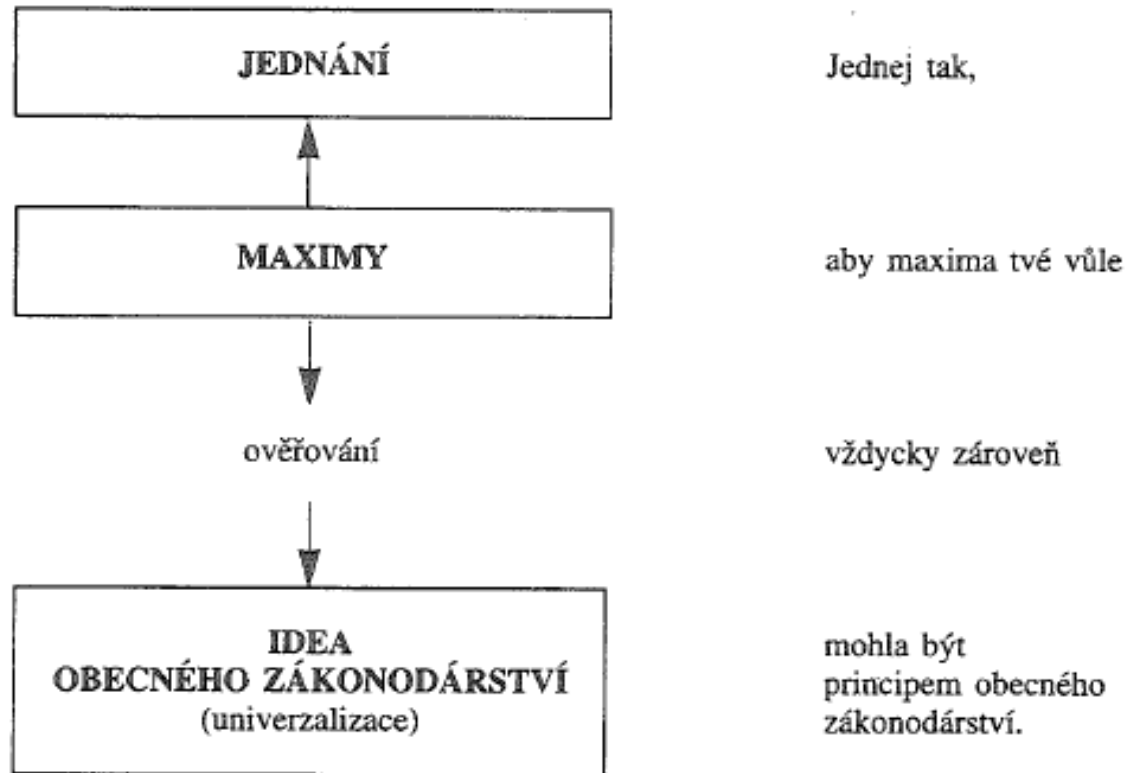
Úmysel/praktický dopad

- Najdôležitejšie – motív (úmysel)
- efekt konania - praktický dopad menej dôležitý
- Úmysel - snaženie sa zo všetkých síl

*Konaj tak, aby ľudstvo v tvojej osobe ako aj v osobe každého iného človeka bolo **vždy účelom**, a nikdy **nie prostriedkom** tvojho konania.*

- Praktický dopad – nie je na 1. mieste
  - kvôli (ne)morálnosti prostriedkov
- Dosiahnutie efektu
  - nie za každú cenu
  - neplatí tu „*účel svätí prostriedok*“ (anti-machiavellista)
  - človek vždy cieľom - nie prostriedkom

Overovanie

Zdroj schémy: Anzenbacher, A.: Úvod do etiky. Praha: Academia, 2001, s. 52.

Hviezdne nebo

*Dve veci ma naplňajú obdivom a úctou: hviezdne nebo
nado mnou a mravný zákon vo mne.*

Možné aj naopak:

- **Hviezdne nebo** vo mne?
- Mravný zákon nado mnou?

Boh?

V Kritike čistého rozumu Boha nedokázal, avšak s ním aj tak ráta...

To, čo má byť, nie čo je – ideál

Predstava objektívneho princípu, pokiaľ určuje vôľu, sa nazýva príkazom (rozumu) a formulácia tohto príkazu sa nazýva imperatívom. (ZMM)

- Dôležité, aké by to malo byť (**sollen**)
- Má to byť zdôvodnené (dôležitý rozum)
- Zdôvodniteľné - znamená záväzok – **povinnosť**

Pozn: Kantovu etiku nazývame i etikou povinnosti
(**deontologická etika**)

Pojem „povínání“

Duša a Boh

*...svätosť vôle ...praktickou ideou ako pravzor, ku ktorému sa **do nekonečna približovať** ...*

*...**cnosť** je to najvyššie, **nikdy** završená...*

- *Morálny ideál - prakticky nedosiahnuteľný*
- *Pravzor – evokuje Platóna*
- *Cnosť nikdy nezavršená na tomto svete – až po smrti – duša s Bohom*

Princíp blaženosti vs. princíp mravnosti

- rozdiel medzi konaním z povinnosti a konaním z náklonnosti (city -zlé)
- Pochybná je ego-perspektíva

Čistá mravnosť

- konať principiálne
- mať na mysli ideál
- robiť dobro kvôli dobru samotnému
  - hrať futbal kvôli futbalu samotnému
- morálka pre morálku samu

Praktické zákony sa teda vzťahujú len na vôľu bez ohľadu na to, čo sa jej kauzalitou dosahuje, a aby sme ich získali v čistej podobe, môžeme od tejto kauzality odhliadnuť.

Dôstojnosť

- nárok na dôstojnosť každej bytosti
- mravnosť - zdrojom vlastnej sebaúcty
- ak nekonám mravne – v súlade so sebou, so svedomím – môžem mať sebaúctu?
- sebaúcta nefunguje bez úcty k inému človeku
- sebaúcta - účel sám osebe

- rozpor – nie je sebaúcta cit?
  - konám kvôli dobrému pocitu zo seba samého...

Dobro a zlo

- nie sú od ľudskej vôle nezávislé veličiny,
- naopak, sú výsledkom a momentom ľudského konania

Zlo

Každá nemorálna vôľa konať je dôsledkom dobrovoľne prijatých zlých zásad. (KPR, 115)

Dobro pre dobro samo

- morálka pre morálku samu
  - konať principiálne
  - mať na mysli ideál
-
- *Praktické zákony sa teda vzťahujú len na vôľu bez ohľadu na to, čo sa jej kauzalitou dosahuje, a aby sme ich získali **v čistej podobe, môžeme od tejto kauzality odhliadnuť.***☐

Normy na odlišenie dobra a zla

- nie sú dopredu jasné
- sú vecou konštituovania, vytvárania
- Proces znamená **slobodu**: mohol som konať inak

Charakter

- konať dobrý alebo zlý skutok treba pokladať za dôsledok **celkovej** ľudskej predispozície konať dobro/zlo
- ide o **súvislosť** konania
- nie o jednotlivý čin ako predmet morálneho hodnotenia
- morálne hodnotenie sa týka človeka v celku

Kant a osvietenstvo

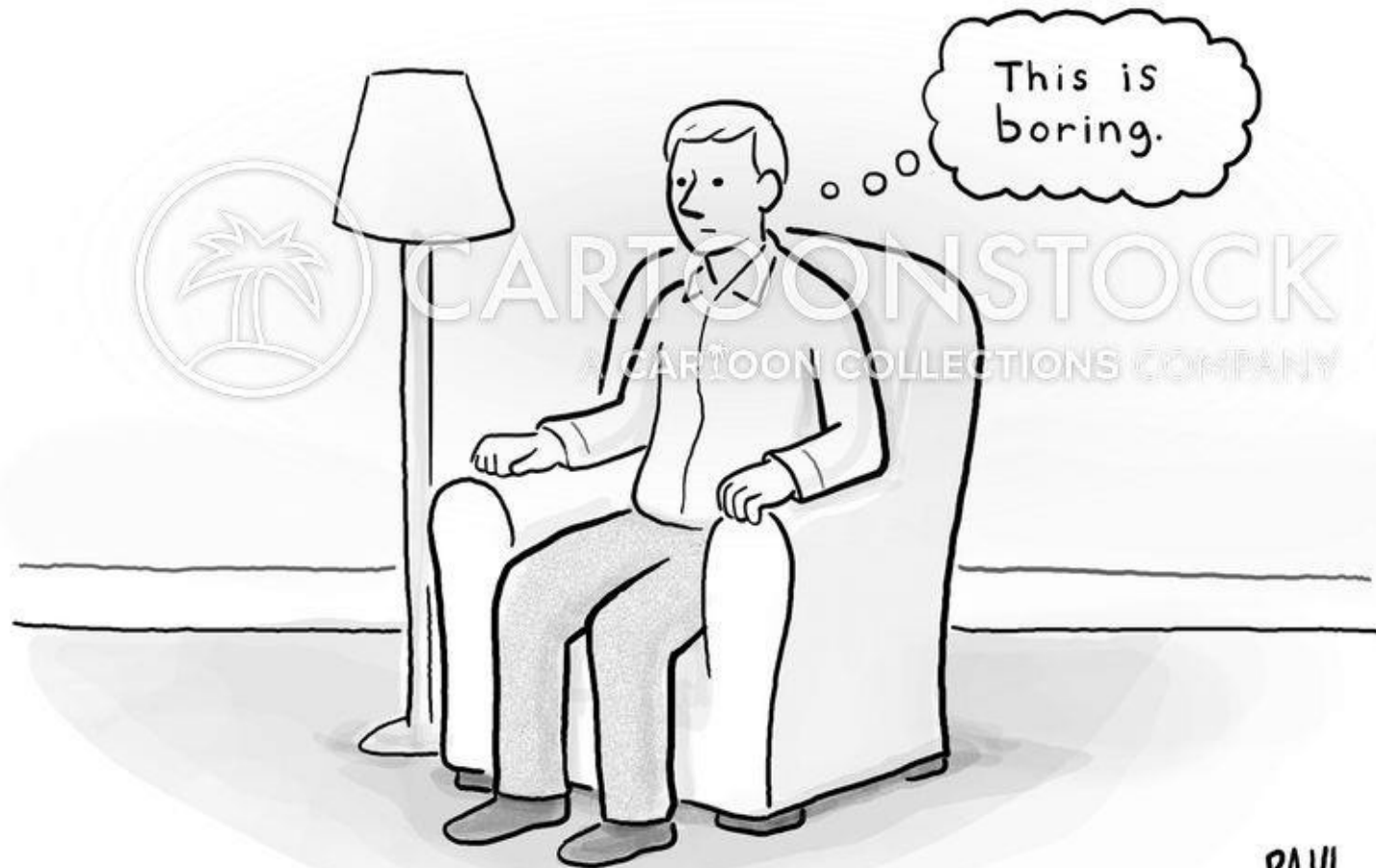
- Deizmus francúzskych osvietencov
→ Antiklerikalizmus (alebo opačné poradie?)
- Relativizmus hodnôt
- Kant – návrat k tradičným hodnotám
  - Inšpirácia konzervatívcov a nábožensky založených názorov

Kritika

- príliš teoretická – ideálna etika, vzdialená od praxe
- náročná abstrakciou, vypočítavaním dôsledkov – je možná?
- Principiálno-kategorická etika– bielo-čierna (dogmatická?)
- jednostranná – ide o rozum a transcendentno
- zameraná na dokonalosť mimo človeka

A Critique of Pure Reason

CC141045

PAUL
NOTH

Émilie Du Châtelet (1706-1749) (:du šateli)

ÉMILIE DU CHÂTELET

Rozprava o štěstí

0
0
0
0

ÚVOD
A KOMENTÁR
NAPISALA
DAGMAR PÍCHOVÁ

Jak mohou štěstí dosáhnout ženy?

Nesmieme si pliesť spoločenské zvyklosti a predsudky!

Zdravie – ovplyvňujem emy sami, vášnivá láska, štúdium, spokojnosť s vlastnou situáciou; vyhnúť sa výčitkám pre nenaplnené ambície; kritika: určené pre mondénnu spoločnosť;

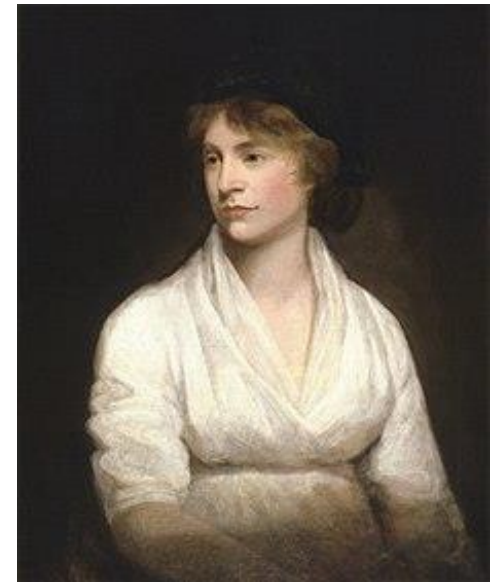
Kritizuje neviditeľnú silu brániacu ženám v rozvoji, dôležitá je inštitucionálna podpora ženského vzdelávania;

Základy fyziky (predstavenie Newtona, preložené do taliančiny i nemčiny)

Skúmanie Biblie – odmieta Bibliu jako hodnoverný zdroj informácií

Mary Wollstonecraft: Obhajoba práv žien

- 1759-1797 (Hoxton-Londýn)
- Od 1792 v Paríži
- Svedkom popravu kráľa
- Podozrivou osobou, zachránená obchodníkom – prehlásil za manželku
- Neskôr manželka W. Godwina (politický filozof)

Obrázok: wikipedie

- Vzdelaná samoštúdiom, starala sa o súrodencov
- Otrava ópiom (pokus o samovraždu)
- Založila školu pre dievčatá
- Mary – román, obhajuje právo ženy voliť si osud

- Originální pohádky ze skutečného života
- Polemika s Burkem – historický a etický pohľad na fr. Revolúciu
- Z rovnosti žien bude mať prospech celá spoločnosť
- Ženy sa musia samostatne uživiť, aby neboli závislé na mužoch – tyrania
- Cnosti rovnaké pre všetkých – iba jeden vzor (idea)
- Revolúciu kritizovala kvôli zlému postaveniu žien
- Ak nie je bratstvo dobré pre všetkých – nie je dobré pre nikoho
- Tam, kde je nadvláda – nie je morálka
- Kritika misogynných obrazov žien v literatúre
- Odmieta sentimentálne romány – posilňujú stereotyp
- Kritika Rousseau-a za jeho predstavy o ženách
- Kritika Deklarácie práv človeka a občana – chýbajú občianky!

KALNICKÁ, Zdeňka. *Filozofky v dějinách evropské filozofie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007